

نیم‌نگاهی به کتاب گویا و کاربرد آن در آموزش و پرورش

شنیدن‌های خواندنی!

هر شخص دیگری که صدای دلنشینی دارد. در واقع، کتابی است که بدون نیاز به خوانده شدن یا دیده شدن، مطالب آن به طور کامل از طریق حس شنوایی به گوش مخاطب می‌رسد. برای تولید کتاب گویا به راوی و استودیو ضبط نیاز است.

پیشینه پیدایش کتاب گویا

پیشینه پیدایش یا تهیه و تولید کتاب گویا در جهان به سال ۱۸۹۷ برمی‌گردد که طی آن برای اولین بار پرفروش‌ترین کتاب سال با نام «آنچه یک پسر جوان باید بداند» نوشته سیلوانوس استال که مجموعه‌ای از موعظه‌های مذهبی بود، به شکل صوتی ضبط و منتشر شد. پس از آن نیز در سال ۱۹۳۱ کنگره آمریکا برنامه کتاب سخنگو را با عنوان «کتاب برای نابینایان» در دستور کار خود قرار داد که هدف از آن کمک به نابینایان در بهره‌گیری از کتاب بود. یک سال بعد، برای اولین بار تولید انبوه کتاب گویا آغاز شد. اما در ایران در سال ۱۹۲۹، دکتر جواد شوکولاتخور که

اشاره

در جهان امروز، در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، تغییرات فراوانی در زندگی از جمله در نوع ارتباطات، نوع همکاری‌ها، نحوه فکر کردن، شناسایی و بهره‌برداری از انواع دانش‌ها، به‌کارگیری منابع علم و مدیریت زمان به وجود آمده‌اند. فناوری‌های جدید ارتباطات و اطلاعات حتی روش‌های یادگیری را هم تغییر داده‌اند.

یکی از الزامات نظام آموزشی غنی‌سازی اوقات دانش‌آموزان است و بسیاری از دانش‌آموزان حتی از کمبود وقت برای یادگیری مواد درسی خود شکایت دارند. استفاده از فناوری‌های نوین می‌تواند در حل این مسئله مفید باشد. و از آن‌جا که استفاده از کتاب گویا راه‌حلی میانه در این باره است، بر آن شدیم در این مقاله به معرفی آن بپردازیم.

کلیدواژه‌ها: کتاب گویا، کتاب سخنگو، مزایا و محدودیت‌ها

کتاب گویا چیست؟

کتاب گویا، همان‌طور که از نامش پیداست، کتابی است که به صورت صوتی ضبط و منتشر می‌شود. گوینده کتاب ممکن است خود نویسنده باشد و یا

به کاربردن کتاب گویا می تواند علاقه به کتاب خوانی را در مخاطبان آن ایجاد کند

سخنگو را برای عموم افراد قابل دسترس تر ساخت. همان طور که می دانیم، امروزه این لوازم به خصوص موبایل و تبلت در دسترس اکثر دانش آموزان قرار دارند. فناوری تلفن همراه در هم گرایی گسترده و وسیعی که با رایانه، اینترنت، بازی های ویدیویی - رایانه ای و تلویزیون یافته است، طی سال های آتی به تدریج آن ها را از گردونه رقابت خارج می سازد. بنابراین، اگر فناوری ها به موقع و سنجیده به کار گرفته شوند، حتی می توانند همراه خوبی برای معلم باشند.

استفاده از کتاب گویا، علاوه بر فرهنگ سازی در زمینه استفاده از رایانه، اینترنت و حتی تلفن همراه، به غنی سازی وقت دانش آموز نیز کمک شایانی خواهد کرد؛ به خصوص در مواقعی که دانش آموزان برای رسیدن به مدرسه مسافتی طولانی را طی می کنند، این فناوری کمک شایانی در هدر رفتن وقت به آن ها خواهد کرد.

سخن آخر

باید توجه داشت که کتاب های شنیداری - آموزشی بیشتر برای محتوا و موضوعاتی که بر تکرار تأکید دارند (مانند کتاب های آموزش زبان) مورد استفاده قرار می گیرند و برای دروسی مانند فیزیک و ریاضی کاربرد چندانی ندارند.

به نظر می رسد، برای گروهی که کمبود وقت دارند یا برای پر کردن زمان طی مسافت های طولانی سراغ کتاب گویا می آیند، دیگر خرید نسخه مکتوب لازم نیست. اما تولید کنندگان این کتاب ها معتقدند، این کار نه تنها فروش اصل کتاب را کاهش نمی دهد، بلکه موجب استقبال بیشتر مخاطبان می شود و مطالب کتاب نیز در ذهن ها بیش از پیش تثبیت می شود. گاهی فردی کتاب گویا را می شنود و اتفاقاً مشتاق می شود اصل کتاب را بخواند. گاهی هم فرد با شنیدن خلاصه کتاب متوجه می شود این کتاب مورد نظرش نیست و در کتابی دیگر باید به دنبال خواسته های خود باشد. از این رو، به نحوی کتاب ها آگاهانه و از روی نیاز خرید می شوند.

بسیاری از افراد نیز معتقدند هیچ چیز لذت بخش تر از خواندن اصل کتاب نیست، زیرا به این ترتیب فهم خواننده از متن بیشتر می شود. در واقع، از طریق کتاب گویا فقط فرهنگ مطالعه و سطح آگاهی در جامعه افزایش پیدا می کند.

فردی نابینا بود، نخسیتن بار کتاب گویا را برای پاسخ به نیاز نابینایان ارائه کرد و به خاطر جذابیت، کارش به سرعت مورد استقبال عموم مردم قرار گرفت. هم اکنون کتاب گویا در ایران نیز پدیده ای شناخته شده است.

مزایای استفاده از کتاب گویا

از مزایای به کار بردن «کتاب گویا» می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ایجاد علاقه به کتاب و انگیزه سوادآموزی در کودکان؛
- استفاده توسط افرادی که مشکل بینایی دارند؛
- استفاده راحت توسط سالمندان، بیماران و معلولان؛
- آموزش آسان و جایگزینی کتاب های درسی؛
- استفاده بهینه از زمان های مرده و امکان انجام هم زمان کارها.

معایب استفاده از کتاب گویا

استفاده از این کتاب ها اشکالاتی نیز دارد که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ممکن است گوینده در زمینه ادبیات و نحوه خوانش صحیح متن سواد کافی نداشته باشد. در این صورت مخاطب قادر نخواهد بود درک صحیحی از کتاب داشته باشد. گاه نیز سرعت خوانش گوینده متناسب با مخاطب نیست. لذا گوینده کتاب گویا باید بر پایه توان مخاطب آن را بخواند.
- در بسیاری موارد، مخاطب کتاب گویا برخلاف خواننده کتاب چاپی، تمرکز کافی بر متن ندارد و حتی هم زمان با آن کار دیگری نیز انجام می دهد. به این ترتیب، تمامی داده های کتاب وارد ذهن وی نخواهد شد.

موارد استفاده از کتاب گویا برای دانش آموزان

با پیشرفت فناوری و ظهور پدیده هایی چون سی دی، اینترنت، تکنولوژی های ارتباطی، قالب های فشرده صوتی و دستگاه های پخش صوتی، موبایل و تبلت که به راحتی قابل حمل هستند، محبوبیت کتاب های سخنگو به شکل شگفت انگیزی رو به افزایش است. این رشد با دسترسی به خدمات دانلود کتاب های گویا شدت یافت. همگانی شدن دستگاه های پخش موسیقی مانند تلفن های همراه نیز کتاب های